

מהתיקנה הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של כ"ק מרן הרבי בעל העטרת ישראל מסאדיגורה הרה"ק רבי ישראל משה זצוק"ל בן כ"ק מרן הרבי בעל העקבי אבירם הרה"ק רבי אברהם יעקב זצוק"ל, נלב"ע ביום כ"א אב תש"פ

שמענו מהרה"ח ר' דוד רוטנברג שליט"א משגיח רוחני בשיבת כנסת מרדכי סאדיגורה סיפור שסיפר הרבי בעל העטרת ישראל בעצמו.

אביו כ"ק מרן בעל העקבי אבירם זצוק"ל היו לו בהתחלה רק שתי בנות, ולא היה לו בן. יום אחד שאלה אותו הסבתא, האמא של הרבי הכנסת מרדכי זצוק"ל אם הוא רוצה בן. "בדאי", הוא ענה. אמרה לו הסבתא: "יש לי תנאי. היה לי אח שנהרג בשואה, הרה"ק ר' משה'ניו, אם תבטיח לי שתקרא את שמו של הרך הנמול משה על שם אחי הקדוש אני נותנת לך בן". ... הבטיח לה הרבי העקבי אבירם, ולאחר שנה נולד לו בן.

לפני קריאת השם הוא סיפר זאת לאביו הק' בעל הכנסת מרדכי. אמר לו אביו: "הרי דודי הרה"ק רבי משה'ניו נרצח בגיל מאוד צעיר, ואיך אפשר שתקרא את בןך רק על שמו". ולכן צייה להוסיף את השם ישראל, וקראו לו 'ישראל משה'. משה על שם רבי משה'ניו, וישראל על שם זקנו הס"ק מרז"ץ ועל שם זקנו הרה"ק רבי ישראל מסאדיגורה.

עברו שנים והילד גדל באותם תכונות כמו דודו הק' רבי משה'ניו. הוא גם היה דומה במראהו לרבי משה'ניו. הכל היה אותו דבר. אותה מהות.

ברז"ץ היו הרעבי"ס נהגים בהסתרה, לא הראו את כוחם בלימוד. כך שאף אחד לא ידע אם הם יודעים ללמוד או לא, חוץ משלשה רעבי"ס שהראו את כוחם בתורה. האחד היה רבי משה'ניו ששימש כראש ישיבת חכמי לובלין. השני היה הרבי האהלי יעקב, שהיה ידוע כגאון מופלג. והשלישי היה הרבי העטרת ישראל.

בתקופה שהרבי למד הוראה, הייתי פעם בלי שבת בביתו של הרבי, אני אכלתי בחדר צדדי, ולקראת ברכת הזימון קראו לי להיכנס. בין אמירת שיר המעלות לזימון, הוא חזר ביחד עם אביו הק' על הטור בית יוסף והשלחן ערוך, עמדתי בצד וראיתי איך שהוא חוזר. הרבי העטרת ישראל החזיק ביד טור בית יוסף ושלחן ערוך, והוא עמד וקרא במהירות סימן אחרי סימן. לאביו הק' העקבי אבירם לא היה שום ספר ביד, והוא רק האזין לו, ומדי פעם הוא תיקן אותו. תסתכל פה ופה, זה לא ככה. כך היה הסדר לימוד...

לאיזו מדרגה יכולים לזכות ע"י לימוד התורה הקדושה בפה

אבי מורי הצדיק רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל היה אומר וורט יקר בשם אדמו"ר"י סוכוטשוב, הרה"ק מרן האבני נזר זצוק"ל והרה"ק מרן השם משמואל זצוק"ל.

בתחילת שמונה עשרה, הבקשה הראשונה שאנחנו מבקשים היא על דעת, בה אנו אומרים 'אתה חונן לאדם דעת'. 'אתה חונן' הוא מלשון חנינה, מלשון מתנת חנם. אנחנו אומרים לקב"ה, אנחנו איננו ראויים לזכות לדרגת הדעת, מי אנחנו שזוכה לדעת? אולם אף אם אין אנו ראויים לכך, תחון אותנו בדעת.

ומכיון שהזכרנו את הרבי השם משמואל זצוק"ל, יש קטע טון אך עוצמתי מאוד בספר הקדוש שם משמואל.

הגמרא אומרת במסכת שבת (דף קיח ע"ב): "אמר רב יהודה אמר רב, כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו, שנאמר והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך". בדרך כלל, אם נבוא ונאמר לאדם, נותנים לך משאלות לבך, על מה הוא חושב? דירה חדשה, רהיטים יפים, מכוננית יקרה, מתחילים לחשוב על גשמיות. אומר השם משמואל בפרשת פנחס (שנת תר"ע): "**בגמרא שבת כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו, הפירוש אצלי שנותנין דעת ללב האדם לידע מה ישאל.**"

אומר לנו השם משמואל, מה זה נותנים לו משאלות ליבו? מה הפסגה הכי גדולה? שהאדם יהיה לו דעת לדעת מה לשאול!

רעיון כזה אנו מוצאים במדרש תנחומא פרשת ויקרא. המדרש אומר שם: "רבי תנחומא אומר. יש זה רוב פנינים וכלי יקר שפתי דעת, מתלא מאי חסרת". אם יש לנו דעת, יש לנו הכל.

אז לומדי הדף היומי שיש להם דעת ללמוד עוד מסכתא ועוד מסכתא ועוד מסכתא, זה הדבר הכי גדול שאדם יכול לאחל לעצמו.

היום אנו עומדים לסיים בסייעתא דשמיא את מסכת יומא. בעת סיום מסכתא, זה הזמן לחשוב על הצאצאים, שלא תמוש התורה מפינו ומפי זרענו חרע זרענו. בימים האחרונים אני שומע מכמה וכמה אנשים שהם עושים סיום מסכתא ביחד עם האשה והילדים. הם דואגים שהאשה והילדים ישתתפו גם הם בסיום, ועל ידי זה הם מחדירים בילדים אהבת תורה ויראת שמים.

אז שיהיה לכולנו בהצלחה עם סיום מסכת יומא, ושיהיה בהצלחה גדולה עם תחילת מסכת סוכה.

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ"ח תמוז, יומא דף פ"ח)

מעלתו של המוציא דברי תורה בפה

בפתיחה של אתמול [הובא בגליון זה במדור 'מיני מתיקה'] הזכרנו את דברי הגמרא בעירובין (דף נ"א ע"א), שהלומד תורה צריך להוציא את

אל הרבי לא נוסעים בעגלה

השבוע נלמד בדף היומי (דף כ"ז ע"ב): "**חייב אדם להקביל פני רבו ברגל.**"

פעם כשמרן קדוש ה' הרבי הקדוש רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל שהה בקראקא, הגיע הרה"ק רבי משה'ניו מבאיאן זצוק"ל לבקר. דירתו של הרבי מבעלזא היתה בקומה הרביעית, אליה עלו במעלית. כשהגיע רבי משה'ניו זצ"ל לא הסכים לעלות במעלית ורצה דווקא לעלות ברגל. כשתמהו הגבאים על כך, אמר להם הרבי: "צום בעלזער רב וויל איך ארויף גיין צו פיס" [-לרבי מבעלזא אני רוצה לעלות ברגל]. ובדרך צחות הוסיף:

הרי הגמרא אומרת "חייב אדם להקביל פני רבו ברגל", כלומר ברגל ולא במעלית...

סיפור כזה היה גם אצל הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זצוק"ל. אחד מגדולי תלמידיו היה הגאון הצדיק רבי יוסף משה הרב מזאלין. כשהיה רוצה לבוא אל הרה"ק מרופשיץ היה הולך ברגל מהעיריה שלו לרופשיץ. פעם שמע זאת הרה"ק מרופשיץ ושאל אותו: "מדוע אתה הולך ברגל? אם אין לך כסף לשלם לעגלה וסוסים, אני אתן לך את הכסף". ענה לו רבי יוסף משה: "הרי הגמרא אומרת 'חייב אדם להקביל פני רבו ברגל', לא בעגלה..."

טבילה במקוה של הרמב"ם

למדנו בדף היומי (יומא דף פ"ה ע"ב) את דברי המשנה:

"אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, שנאמר חוקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ואומר מקוה ישראל ה', **מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.**"

את דברי רבי עקיבא אלה היה כ"ק מרן הרבי הלב שמחה מגור זצוק"ל מסביר, שלחשוב מהקדוש ברוך הוא מטהר כמו מקוה...

והרבי זצוק"ל היה מביא על זה את לשון הרמב"ם (בסוף הלכות מקוואות): "**כשם שהמכוין לבו לטהר כיון שטבל טהור ואף על פי שלא נתחדש בגופו דבר, כך המכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשיות, שהן מחשבות האון ודעות הרעות, כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טהור, והרי הוא אומר וזרתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטתם אתכם. השם ברחמי הרבים מכל חטא עון ואשמה יטהרנו, אמן.**"

מסיבה זו היה הרבי מכנה זאת בדרך צחות: "**דער רמב"ם'ס מקוה**" [המקוה של הרמב"ם]...

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ"ה תמוז, יומא דף פ"ה)

ברכת הדעת

בדף היומי למדנו (יומא דף פ"ח תחילת ע"א): "**מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת.**"

מיני מתיקה

בשבת קודש שבת פרשת מטות-מסעי, האיר לי בורא עולם וורט בחמלת ה' עלי ובסיעתא דשמיא. התורה הקדושה אומרת בתחילת פרשת מטות: "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה". מפרש רש"י הק': "לא יחל דברו - כמו לא יחלל דברו לא יעשה דבריו חולין".

הרה"ק רבי יחיאל האדמו"ר הזקן מאלכסנדר צוק"ל הסביר: "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה", מי שהוא בבחינת 'לא יחל דברו', הוא שומר את הפה ואינו מוציא מפיו דיבור של חולין, אזי ככל היוצא מפיו יעשה, מה שהוא יוציא מפיו יתקיים.

אם כך, אם זוהי הדרגה שאלה מגיע מי שאינו מוציא מפיו דיבור של חולין, בבחינת סוד מרע, הרי למדנו כמה פעמים ב"ש שמדה טובה מרובה על מדת פורעניות 500 פעמים, אז מהי דרגתו של מי שמדבר בפיו דיבורים של קודש, מי שמוציא מפיו דברי תורה...

על זה אומרת הגמרא במסכת עירובין (דף נ"ד ע"א): "אמר ליה שמואל לרב יהודה, שינא [שנון וחרף], פתח פומך קרי [פתח את הפה ותקרא את מה שכתוב במקרא], פתח פומך תני [שנה את המשניות ואת הברייתות, תלמד בקול], כי היכי דתתקיים בך [התורה שאהה לומד תתקיים בך] ותוריק חיי [ותאריך ימים], שנאמר כי חיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא, אל תקרי למוצאיהם אלא למוצאיהם בפה".

בהמשך בסוכה (דף ל"ט ע"א) נלמד את לשון הגמרא "משה שפיר קאמרת". אולי אפשר להגיד בדרך רמוז, מזה ז' שפיר? כשהו 'קאמרת', כלומר כשלומדים את התורה הקדושה, לא רק במחשבה, לא רק בשמיעה, אלא בדיבור, מוציאים את זה בפה...

דברי התורה בפה ואז הם יתקיימו בו, והגמרא מביאה על זה את הפסוק "כי חיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא", אל תקרי למוצאיהם אלא למוצאיהם בפה.

על מאמר זה יש וורט יקר מאת הגאון הצדיק רבי צבי הירש מיזליש צוק"ל אב"ד קהילת ווייצען בעל הדבר צבי, שפסק שאלות הלכתיות תוך כדי התופת של השואה האיזמה והנוראה.

ידוע בשם המדרש שהירר היוצא מפי התלמידים הנרדמים על הספר באמצע הלימוד, הקב"ה משמר אותו ולעתיד לבוא יעשה ממנו טל של תחיית המתים, וע"ז זה יקומו המתים לעתיד לבוא.

אומר הגה"צ רבי צבי הירש הנ"ל, שזה דווקא במי שמוציא את דברי התורה בפה, אבל אם חסר לו הלימוד בפה אין הקב"ה עושה מהירר שלו את הטל של תחיה. זה הכוונה "כי חיים הם למוצאיהם", שדברי התורה הם טל של חיים למוצאיהם בפה.

חשבתו בלבי כמה מתאים להוסיף על כך את דברי הירושלמי שכל אחד

צריך לשנן אותו בעל פה (מסכת פאה פ"א ה"א): "רבי ברכיה ורבי חייא דכפר דחומין, חד אמר אפילו כל העולם כולו אינו שווה לדבר אחד של תורה, וחד אמר אפילו כל מצותיה

של תורה אינן שוות לדבר אחד מן התורה, כל המצוות, תפלין, סוכה, לולב וכו', אינן שוות למילה אחת "אמר אביי"!

(מתוך הפתיחה לשיעור, ב' אב, סוכה דף ד')

אליבא דהלכתא - שאלות בהלכה בסוגיות הדף היומי

השבוע נלמד בדף היומי (במשנה בדף כה ע"א) ששלוחי מצוה פטורין מן הסוכה, וכן בהמשך (בדף כו ע"א) שעוברי דרכים פטורים מן הסוכה. ורצינו לשאול האם מי שנוסע לרבו לחג הסוכות פטור מאכילה בסוכה?

תשובה שנתקבלה מאת הרה"ג רבי חיים אהרן בלייער שליט"א מו"ץ ורב חדר הוראה בשכונת מנחת יצחק

כבוד מערכת 'מתיקות הדף היומי' אשר עומד בראשו הרה"ג רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

נפסק בשו"ע (סי' תר"מ ס"ח) הולכי דרכים ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה, הולכים בלילה וחייבים ביום, הולכים ביום ובלילה, פטורים ביום ובלילה. ומבואר עוד שבזמן הליכתם אינם צריכים לחזר אחר סוכה, ומ"מ אם נזדמנה לפנייהם חייבים, ובחנייתם צריכים לחזר אחריה, ומ"מ אם אין סוכה אין צריכין לבנותה מחדש אף בחנייתם (רמ"א ומ"ב שם). וטעם הפטור בזה מבואר בראשונים שנלמד מ"תשבו כעין תדורו", שכשם שכל השנה אין אדם נמנע מלצאת מביתו לדרך, כך בסוכות אין צריך להימנע מלצאת מסוכתו לדרך.

עוד נפסק בשו"ע (שם ס"ז) שהולכי דרכים לדבר מצוה פטורים מן הסוכה אף בזמן חנייתם, שהעוסק במצוה פטור מן המצוה, ורש"י על המשנה (דף כ"ה ע"א) נותן דוגמא, כגון אדם שהולך לקבל פני רבו בחג. והטעם שפטורים אף בחנייתם משום שטרודים ודואגים במחשבת המצוה ותיקוניה (רש"י שם דף כ"ו ע"א ד"ה הולכים). וכפשוטו הרי מי שנוסע לאדמו"ר לחג הרי הוא נסיעה שמקיים בו מצות קבלת פני רבו, אמנם יש לדון האם אכן כך הוא הדבר, וכן האם הוא נפטר כל זמן שהייתו אצל האדמו"ר.

הנה רבו מובהק של אדם הוא מי שקנה רוב חכמתו ממנו, ועליו נאמר עיקר החיוב של קבלת פני רבו ברגל, מ"מ בזמנינו גם אדמו"ר של חסידות שאדם משתייך בו נחשב לרבו מובהק לכמה דינים אע"פ שלא קנה רוב חכמתו ממנו באופן אישי. כך שמעתי ממו"ר כ"ק מרן גאב"ד ירושלים שליט"א.

ולכן, כשהוא בדרך בנסיעה לקבל פני רבו ברגל, כגון כשהוא נוסע בחול המועד למקום שרבו נמצא, בנסיעה עצמה הרי הוא פטור מן הסוכה אף בחנייתו. אמנם לאחר שהגיע למקום רבו וכבר קיבל פניו, הרי הוא כבר קיים המצוה ואין עליו דין של הולך לדבר מצוה, ובפרט לפי הטעם של קבלת פני רבו שהוא משום חיוב כבוד רבו (רש"י חגיגה דף ג' ע"א ד"ה להקביל, רמב"ם פ"ה ת"ת), וכבר חלק לו כבוד. אולם לפי כמה טעמים בקבלת פני רבו, כדי ללמוד ממעשיו הנשגבים, או לקבל כביכול הארת פני השכינה (יערות דבש ח"א דרוש י"ב), הרי כל הזמן ששוהה אצל רבו הרי הוא מקבל ממנו יותר וממשיך לקיים המצוה של קבלת פני רבו, וא"כ הרי הוא אז עדיין פטור מן הסוכה.

ובאופן שאפשר לקיים שניהם וקיום המצוה אינו מפריע לו מלקיים המצוה שטרוד עליו, הסכמת הפוסקים שצריך לקיים שניהם כשהוא בלי טירחא, כמבואר ברמ"א (סי' ל"ח ס"ח) ומ"ב (סי' תר"מ סק"ל ח), ולכן בדרך כלל יכול לקיים אכילה בסוכה בלי טירחא הרבה, ומחויב לעשות כן. אפשר להאריך בנושא הרבה, אלא שאין עתותי בידי והזמן מועט והמלאכה מרובה.

הקב"ה יעזורכם להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה ושילכו מחיל אל חיל להרביץ תורה המתוקים כדבש לצמאים לדבר ה'.

מקולמוסם של הקוראים

מעלה גדולה", עד כאן לשונו. ומסופר שהפך חיים צוק"ל אמר על דברי האבן עזרא האלו שלא נתכוין לפרש בזה את הפסוק אלא קנאת סופרים בערה בו, לומר הלוואי ואזכה אני גם כן להיות כמותם קשור ומחובר להקב"ה.

כמו כן יש לציין שבפרשת בהעלותך כשנבחרו הלויים לעבודת הקודש, נזכרו שם חמש פעמים "בני ישראל" בפסוק אחד (במדבר ח, ט), ופירש רש"י שלכך נזכרו חמש פעמים להודיע חיבתו. וביאר בספה"ק קדושת לוי הטעם למה הראה הקב"ה חיבתו של ישראל דווקא שם, "שמא תאמר חס ושלום כיון שבחר בלויים אין אהבתו על ישראל, לזה כתב ישראל של חמשה פעמים בפסוק זה, להודיע חיבתו של ישראל כמו ללויים, ומה שבחר בלויים הוא רק לכפר על בני ישראל".

בכבוד רב ובהערכה רבה, יצחק בונים, בני ברק

לכבוד הרב הגאון מוכה הרבים רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א בעל הגליון הנפלא והמלא מתיקות וכשמו כן הוא 'מתיקות הדף היומי'.

ראיתי בגליונכם פר' קורח (גליון 70) במדור מיני מתיקה שכתבתם שבפרשת הלויים יתכן שיהיה לאדם חלישות הדעת למה אינו לוי. ורציתי לציין לדברי האבן עזרא בפר' בהעלותך על הפסוק "והיו לי הלויים - זו

כשחיתן מרן בעל הבית הלוי מבריסק צוק"ל את בנו הגאון רבי חיים, הגיעו לחתונה גם גויים מנכדי העיר בריסק, אשר העריכו מאוד את רב העיר בעל הבית הלוי. והנה לפתע הגיעה ידיעה שהכומר של העיירה עומד להגיע לחתונה וברצונו לברך את החתן והכלה. כששמע זאת החתן נחרד מאוד, וניגש לשאול את אביו מה לעשות. אמר לו הבית הלוי: "אין לך מה לפחד, גם בתורה אנו מוצאים שיש חשיבות מסויימת לברכה של גוי. התורה אומרת בפרשת עקב (ז, יד) "ברוך תהיה מכל העמים", כלומר שתתברך מכל העמים, שהגויים יברכו אותך... שמע זאת הגר"ח ונחה דעתו.

נקודה למחשבה:

כתב בספר אגרא דפרקא (אות כט) שהבעש"ט הקדוש זי"ע אמר על הרה"ק רבי יצחק מדרוהוביטש צוק"ל [אביו של המגיד מזלוטשוב זי"ע] שכשהוא נולד הוא קיבל נשמה קטנה ושפלה "אשר כמעט אין בור נשמה קטנת הערך כמוה", והוא לעבודתו הקדושה הגביה את נשמתו עד שהגיע למדרגת התנא הקדוש רשב"י. ובהו הוא מסביר איך אמרו חז"ל (תנא דבי אליהו רבה פרק כ"ה) שחייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב, כי באמת כל אדם מסוגל להגביה את נשמתו עד אין סוף.